

Nr 1082

P RACE NAUKOWE

**Akademii Ekonomicznej
im. Oskara Langego we Wrocławiu**

Rachunkowość krajów w drodze do Unii Europejskiej – utrata wartości aktywów

Redaktorzy naukowi
Teresa Cebrowska
Waldemar Dotkuś

Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej
im. Oskara Langego we Wrocławiu
Wrocław 2005

Komitet Redakcyjny
Andrzej Matysiak (przewodniczący),
Tadeusz Borys, Andrzej Gospodarowicz, Jan Lichtarski,
Adam Nowicki, Zdzisław Pisz, Teresa Znamierowska

Recenzenci
Ksenia Czubakowska, Maria Gmytrasiewicz,
Kazimierz Sawicki, Jan Turyna

Redakcja wydawnicza
Aleksandra Śliwka, Joanna Świrska

Korekta
Joanna Szynal

Projekt okładki
Beata Dębska

**Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy**

© Copyright by Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu
Wrocław 2005

PL ISSN 0324-8445

Druk i oprawa: Zakład Graficzny AE we Wrocławiu. Zam. 565/05

Spis treści

Wstęp	9
Ewa Walińska: Utrata wartości aktywów – ewolucja zasad ujmowania w sprawozdaniach finansowych	13
Daniel Zabawa: Utrata wartości środków transportu a ich umorzenie	27
Nadežda Ivanova: Wpływ polityki kredytowej na wartość portfela kredytowego banków komercyjnych	36
Anna Medne, Vita Zarinâ: Zmiana wartości aktywów długoterminowych, przyczyny, rozwiązania, zgodność z międzynarodowymi standardami rachunkowości i ich wpływ na łotewskie prawo podatkowe	46
Edward Pielichaty: Trwała utrata wartości instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej	54
Zinaida Kalnin: Realia przeszacowania rzeczowych aktywów trwałych w przedsiębiorstwach Estonii	61
Anna Kasperowicz: Zasada ostrożnej wyceny w usługach długoterminowych	69
Waldemar Dotkuś: Dylematy wyceny wartości niematerialnych i prawnych w zakładach opieki zdrowotnej	79
Stanisław Hońko: Istota i geneza zasady ostrożnej wyceny	85
Wojciech Dawid Krzeszowski: Wycena aktywów finansowych w świetle ustawy o rachunkowości oraz rozporządzenia Ministra Finansów	95
Michał Biernacki: Utrata wartości aktywów-zabezpieczeń w aspekcie tworzenia rezerw celowych w bankach komercyjnych	104
Jacek Kalinowski: Utrata wartości produkcyjnych środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych – aspekt bilansowy i podatkowy ...	110
Marzena Tatarska: Utrata wartości zapasów – odpisy aktualizujące i ich wpływ na odroczony podatek dochodowy	122
Wojciech Rogowski: Utrata wartości należności według prawa bilansowego i podatkowego	130
Teresa Cebrowska: Przesłanki i zakres zmian w MSR 36 „Utrata wartości aktywów”	139
Anatolij Butko: Kapitał statutowy spółek akcyjnych i ewidencja jego zmian (na przykładzie Ukrainy)	147
Vladimir Berezovskij, Veronika Gurko: Aktywa niematerialne – problemy ewidencji utraty wartości w rachunkowości przedsiębiorstw w Republice Białorusi	151
Agnieszka Herdan: Znaczenie utraty wartości aktywów w wycenie przedsiębiorstw w procesach fuzji i przejęć	155
Barbara Gierusz, Teresa Martyniuk: Pomiar utraty wartości środków trwałych	166
Aleksandra Łakoniak: Trwała utrata wartości środków trwałych – znaczenie pragmatyczne, semantyczne i syntaktyczne	174

Marcin Michalak: Utrata wartości niefinansowych aktywów trwałych – wybrane problemy.....	184
Miloš Tumpach, Zuzana Juhászová: Utrata wartości aktywów w ramach przepisów prawa rachunkowego obowiązujących w Słowacji.....	197
Žamila Leont'eva, Jurij Samochin: Współczesne koncepcje ewidencji aktywów zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości.....	202
Olga Bogacz-Miętka: Skutki podatkowe odpisów aktualizujących wartość należności.....	208
Dorota Trzcńska: Wartości niematerialne i prawne – bilansowe i podatkowe zasady odpisywania planowanej utraty wartości.....	219
Wojciech Więclaw: Utrata wartości aktywów finansowych.....	228
Waldemar Gos: Zasady aktualizacji wartości zapasów.....	239
Tomasz Siudek: Utrata wartości aktywów w jednostkach gospodarczych... ..	249
Anna Karmańska: Diagnozowanie utraty wartości aktywów w kontekście rachunkowości odpowiedzialności opartej na działaniach – komunikat problemu.....	258
Aureliã Kustienė, Česlovas Christauskas: Influence of Internal Auditing and Problems of its Estimation and Prognosis.....	265
Adrian Ryba: Aktualizacja wartości instrumentów finansowych wyrażonych w walutach obcych.....	275
Alfred Szydełko: Koszt wytworzenia produktu jako czynnik kształtujący wielkość odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości przez produkty gotowe.....	282
Sergei Korotaev: Spadek wartości aktywów w Republice Białorusi, mechanizmy identyfikacji i zwrotu.....	289
Anna Ćwiąkała-Małys, Krzysztof Małys: Problem amortyzacji budynków i budowli w państwowych szkołach wyższych.....	296
Carsten Theile, Melanie Stahnke: Cele sporządzania sprawozdań finansowych w praktyce Niemiec i Wielkiej Brytanii a standardy międzynarodowe.....	301

Summaries

Ewa Walińska: The Depreciation of Assets – the Evaluation of Presentation Rules in Financial Statements.....	25
Daniel Zabawa: Means of Transport Depreciation.....	35
Nadežda Ivanova: The Impact of the Credit Policy on the Value of the Credit Portfolio of Commercial Banks.....	45
Anna Medne, Vita Zarinã: Changes of Long-Term Assets Value, Causes, Decisions, Coordination with International Standards of Accounting and their Impact on Tax Legislation of Latvia.....	53

Edward Pielichaty: Durable Loss of Value of Financial Instruments Valuated in Fair Value.....	60
Zinaida Kalnin: Problems of Revaluation of Tangible Assets in Estonian Companies.....	68
Anna Kasperowicz: Rule of Conservatism Valuation in Long-Term Services.....	78
Waldemar Dotkuś: The Dilemmas of Pricing Immaterial and Legal Values in Institutions of Wholesome Healthcare.....	84
Stanisław Hońko: Substance and Genesis of Prudence Principle.....	94
Wojciech Dawid Krzeszowski: Financial Assets Valuation in the Light of the Accounting Act and the Finance Minister Ordinance.....	103
Michał Biernacki: Secure-Assets Value Loss in the Aspect of Creation the Appropriated Reserves in Commercial Banks.....	109
Jacek Kalinowski: Asset Impairment Valuation of the Fixed Tangible and Intangible Productive Assets in the Context of Accounting and Tax Regulation in Poland.....	121
Marzena Tatarska: The Depreciation of Material Values of Turnover Asset – Reassessment of Turnover Assets versus the Deferred Income Tax.....	129
Wojciech Rogowski: Value Loss of Receivables According to Accounting and Tax Law.....	138
Teresa Cebrowska: Circumstances and the Range of Changes in MSR 36 „Depreciation in Assets Value”.....	146
Anatolij Butko: Statute Capital of Public Companies and its Changes Evidence.....	150
Vladimir Berezovskij, Veronika Gurko: Non Material Assets – Problems Concerning Value Loss Evidence in Belarusian Republic Accountancy.....	154
Agnieszka Herdan: The Importance of Impairment of Assets in the Mergers and Acquisitions Valuation.....	165
Barbara Gierusz, Teresa Martyniuk: Measurement of the Depreciation of the Fixed Tangible Assets.....	173
Aleksandra Łakomiak: Permanent Loss of Capital Assets Value – Pragmatic, Semantic and Syntactic Meaning.....	183
Marcin Michalak: Non-Financial Fixed Asset Impairment – Selected Issues... 	196
Miloš Tumpach, Zuzana Juhászová: Impairment of Assets in the Legal Framework of Accounting in Slovakia.....	201
Žamila Leont’eva, Jurij Samochin: Modern Concepts for Reforming of Accounting for Assets in Russia in Accordance with IFRS.....	207
Olga Bogacz-Miętka: Fiscal Results of Making Reserves for Bad Debt.....	218
Dorota Trzcńska: Intangible Fixed Assets – Accounting and Fiscal Rules of Planned Depreciation.....	227

Wojciech Więclaw: The Depreciation of Financial Assets.....	238
Waldemar Gos: The Rules of Stock Revaluation.....	248
Tomasz Siudek: Devaluation of Assets in Business Entities.....	257
Anna Karmańska: The Diagnosis of the Depreciation of Assets Value in the Context of Activity-Based Accounting.....	264
Aureliâ Kustienė, Česlovas Christauskas: Wpływ audytu wewnętrznego, problemy jego oceny i prognozy.....	274
Adrian Ryba: Re-Measurement of Foreign Currency Denominated Finan- cial Instruments.....	281
Alfred Szydelko: Cost of Product Manufacturing as a Factor which Affects the Valuation Allowance Caused by Depreciation of Inventory.....	288
Sergei Korotaev: Loss of Assets Value in the Republic of Belarus – Identification and Cost Reimbursement Mechanism	295
Anna Ćwiąkała-Małys, Krzysztof Małys: A Problem of the Depreciation of Buildings and Building Structures in High Public Schools.....	300
Carsten Theile, Melanie Stahnke: Aims of Making Financial Statements in German and Great Britain Practice versus International Standards.....	315

Wstęp

Proces jednoczenia się Europy, przepływy kapitałowe i zasobowe, postępująca globalizacja i związane z nimi rozszerzanie się rynków powodują, że rośnie rola rachunkowości jako międzynarodowego języka biznesu, dzięki któremu informacje o spółkach mogą być zrozumiałe i porównywalne. Aby tak się stało, w rachunkowości jest konieczne posługiwanie się uznanymi, wspólnie akceptowanymi zasadami pomiaru, wyceny i prezentacji danych.

Przyjęcie jednolitych koncepcji ujmowania i prezentacji majątku, kapitałów i wyniku finansowego pozwala na stworzenie systemu, w którym generowane informacje sprawozdawcze cechuje wysoki poziom wiarygodności i przejrzystości (transparentności), co jest determinantą ich użyteczności w procesach decyzyjnych. Taką koncepcją zharmonizowanego, jednolitego rozumienia składników, wyników i transakcji są Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR) i Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSSF), tworzące „Stabilną Platformę” rachunkowości.

Od roku 2005 spółki notowane na giełdach w Unii Europejskiej, Australii i niektórych innych krajach sporządzają skonsolidowane sprawozdania finansowe zgodnie z MSSF. Wprowadzenie obligatoryjności stosowania MSSF powoduje, że zmienia się podstawa sprawozdawczości giełdowej, co oznacza ogromne przeobrażenia w rachunkowości. Dotyczy to szczególnie krajów, których członkostwo w Unii, podobnie jak obecność Polski w strukturach unijnych, nie liczy się jeszcze w latach.

Zmiany podejścia do rozumienia treści ekonomicznych kategorii, będącej przedmiotem rachunkowości, stosowanych koncepcji i zasad wyceny, ujmowania, ujawniania składników i transakcji w sprawozdaniach finansowych, są od lat przedmiotem badań i dyskusji na wielu sympozjach i konferencjach naukowych.

Badania naukowe nad szeroko rozumianymi normami rachunkowości (krajowymi i międzynarodowymi) podjęte zostały przed pięciu laty przez Katedrę Rachunkowości Finansowej i Kontroli Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu. Do udziału w nich zaproszono naukowców z wszystkich ośrodków akademickich w kraju i za granicą, głównie z krajów Europy Środkowo-Wschodniej, ubiegających się o przystąpienie do Unii Europejskiej. Wyniki badań publikowano w formie artykułów w Pracach Naukowych Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu. Dotyczyły one kolejno:

- zakresu i przedmiotu prawnej i zawodowej standaryzacji rachunkowości norm oraz przyjętych koncepcji zasad ujmowania kapitału i polityki bilansowej jednostki,
- metod wyceny akceptowanych w rachunkowości ze szczególnym uwzględnieniem problemów ustalania wartości godziwej,

- możliwości identyfikacji, pomiaru i wyceny inwestycji zarówno rzeczowych, jak i finansowych,
- rezerwy, zakresu i potrzeby ich tworzenia oraz wyceny i ich ujmowania w sprawozdaniu finansowym.

Kolejnym tematem, nad którym pracowano w roku 2004, była utrata wartości aktywów, będąca szczególnie ważnym zagadnieniem związanym z bilansową wyceną majątku.

Stosowane w rachunkowości dwie koncepcje wyceny – w cenach nabycia (historycznych) i/lub cenach bieżących (rynkowych, godziwych) – wymagają, by oceny realności wyceny stanu aktywów dokonano przez oszacowanie utraty ich wartości co najmniej na koniec roku obrotowego. Złożoność zagadnienia, trudności w jego identyfikacji, sposobie pomiaru, wyceny i ujmowania w sprawozdaniu finansowym stały się naturalną przesłanką do badań nad tym, jak kwestie te są rozwiązywane w regulacjach prawnych poszczególnych krajów, w jaki sposób traktuje je, wchodzący w skład „Stabilnej Platformy”, Międzynarodowy Standard Rachunkowości 36 „Utrata wartości aktywów”, jakie ma on uzasadnienie teoretyczne oraz na ile jest możliwa jego bezpośrednia implementacja do rozwiązań krajowych. Badania miały wieloaspektowy charakter, a ich wyniki są przedstawione w niniejszym opracowaniu.

Przesłankom powstania i istocie pomiaru kategorii utraty wartości aktywów są poświęcone artykuły S. Hońko, E. Walińskiej, T. Cebrowskiej, T. Siudyka i A. Karmańskiej.

Naukowcy ze Słowacji, Łotwy, Estonii, Białorusi i Rosji z punktu widzenia MSR 16 oceniali rozwiązania stosowane w ich krajach oraz identyfikowali różnice i przedstawiali możliwe, ich zdaniem, scenariusze rozwiązań zapewniających zgodność tych rozwiązań z regulacjami międzynarodowymi.

Wiele uwagi poświęcono problemom związanym z szacowaniem utraty wartości poszczególnych składników aktywów. Kwestie dotyczące identyfikacji, pomiaru i wyceny trwałej utraty wartości środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych przedstawiono w artykułach B. Gierusz i T. Martyniuk, J. Kalinowskiego, A. Łakomiak, M. Michalaka, D. Zabawy, D. Trzczińskiej, A. Ćwiąkały-Małys i K. Małysa oraz W. Dotkusia.

E. Pielichaty, W. Więclaw, W. Krzeszowski i A. Ryba rozważali kwestie utraty wartości aktywów finansowych. Wynikiem badań przeprowadzonych przez wymienionych autorów są artykuły o różnym stopniu pogłębienia problemu.

W. Gos, O. Bogacz-Miętka, M. Tatarska, W. Rogowski, A. Kasperowicz oraz A. Szydełko w badaniu utraty wartości aktywów obrotowych (należności i zapasów) analizowali nie tylko potrzebę, możliwości wyceny utraty wartości tych składników i sposób ich ujawnienia w sprawozdaniu finansowym, ale także skutki podatkowe tej wyceny oraz wynikające z nich implikacje dla sprawozdawczego obrazu firmy.

A. Herdan poświęciła swe rozważania specyficznej kategorii utraty wartości aktywów, pojawiającej się w wycenie przedsiębiorstwa w procesie fuzji i przejęć.

Artykuły przedstawione w niniejszej publikacji z pewnością nie wyczerpują podejmowanej przez autorów problematyki, a kwestia rachunkowości krajów w drodze do Unii Europejskiej nie jest zamknięta. Najbliższe badania będą poświęcone problemom odwzorowania procesu połączeń i fuzji jednostek w rachunkowości, a także rachunkowości w warunkach restrukturyzacji.

Redaktorzy pragną zachęcić do dalszych badań nad normami rachunkowości, podziękować Autorom za inspirujące artykuły oraz Recenzentom, dzięki którym opracowanie zyskało na jakości.

Teresa Cebrowska, Waldemar Dotkuś